

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

16.12.2024

Virtsarakon kerta- ja toistokatetrointi sairaalassa – ohje henkilökunnalle

Kerta- ja toistokatetrointi ovat ensisijaisia katetrointivaihtoehtoja virtsarakon tyhjenemisvaikeuksissa. Mahdollisuuksien mukaan jäännösvirtsa todetaan ultraäänilaitteella ennen kertakatetrointiin päättymistä. Kerta- ja toistokatetroinnilla voidaan välttää virtsatieinfektioiden merkittävien riskitekijä eli pitkäkestoinen katetrointi.

Virtsaputken katetrointi on **aseptisesti suoritettava invasiivinen toimenpide. Sairaalassa katetrointi toteutetaan steriilisti.** Katetrointi tehdään rauhallisessa paikassa potilaan intymiteetti huomioiden. Potilaalle kerrotaan katetroinnista ja miksi se tehdään. Potilas ohjataan pesemään alapesu suihkuttamalla ennen katetrointia. Jos potilas ei itse kykene tähän, suoritetaan huolellinen alapesu suihkuttamalla tai pesulappuja käyttämällä.

Potilaalle voidaan opettaa toistokatetrointi rakon säännölliseen tyhjentämiseen. Kotona tehtävän toistokatetroinnin potilaalle/avustajalle opettaa asiaan perehtynyt sairaanhoitaja.

Tarvikkeet ja käsihygienia

Desinfioi kädet ja kerää seuraavat katetrointitarvikkeet puhdistetulle tasolle, esimerkiksi instrumenttipöydälle tai -tarjottimelle

- hydrofiilinen kertakatetri
 - tavallisin katetrimalli on hydrofiilinen suora- ja pyöreäkärkinen katetri, joka liukastetaan steriilillä vedellä tai keittosuolalla, ellei se ole valmiiksi liukastettu
 - valitaan halkaisijaltaan mahdollisimman pieni katetri, aikuiselle koko Ch 12–14
 - miesten katetrit, joita käytetään kertakatetroinnissa, ovat naisten vastaavia katetreja pidempiä
 - erikoiskatetrien käyttö vaatii erilliset ohjeet
- steriiliä vettä tai keittosuolaa valmistajan suosituksen mukaan liukastamiseen, jos neste ei sisälly katetripakkaukseen
- tarvittaessa nesteellä liukastamisen lisäksi yksittäispakatut puudutegeeliruiskut. Jos puuduteaine on vasta-aiheinen, valitse liukastusaine valmistajan ohjeiden mukaan
- tehdaspuhtaat tai steriilit suojakäsineet
- tehdaspuhdas pesukippo ja -taitokset, tehdaspuhdas pesusetti tai steriili katetrointipakkaus (sis. sykeröt, käsineet, atulat, muovitettu suojaliina, taitoksia)
- katetrointialueen pesunesteeksi soveltuu steriili vesi tai keittosuola
- steriili instrumentti katetrin viemiseksi rakkoon, jos käyttää tehdaspuhdasta pesusettiä
- puhdas virtsankeräysastia tai kertakäyttöinen virtsankeräyspussi
- vuodesuoja vuoteessa katetroitaessa

Pesu ja katetrin valmistelu

Desinfioi kädet ja valmistele tarvikkeet käyttökuntoon käden ulottuville.

- lisää hydrofiiliseen katetripakkaukseen nestettä koko katetrin pituudelta katetrin ollessa pakkauksessaan ja annetaan vaikuttaa vähintään 30 sekuntia
- aseta vuodesuoja potilaan pakaroiden ja reisien alle. Laita pesukippo potilaan jalkojen väliin

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

16.12.2024

- desinfioi kädet ja pue suojakäsineet
- ota tukeva työote ja pyri säilyttämään se koko toimenpiteen ajan
- suorita pesu vaihtaen taitos uuteen jokaisen pyyhkäisyn jälkeen
 - vedä mieheltä esinahka taakse, puhdista ensin terska ja sen jälkeen virtsaputken suu
 - levitä naiselta häpyhuulet, jotta näet virtsaputken suun. Puhdista se alaspäin suuntautuvien pyyhkäisyn
- käytä puudutegeeliä hydrofiilisen katettrin kanssa vain tarvittaessa vasta-aiheet huomioiden
- huomioi, että pesun suorittamisen jälkeen suojakäsineet ovat kontaminoituneet

Asettaminen ja käsihygieniat

- aseta katetri steriilin instrumentin avulla aseptisesti ja hellävaraisesti virtsaputken kautta rakkoon. Suorita katetrointi välttämättä katettrin koskettelua tai sitä, että katetri koskisi ihoa tai ympäristöä.
- peniksen suoristaminen kohti katetroitavan napaa ojentaa virtsaputken ja helpottaa katetrointia
- katetri on rakossa, kun virtsaa alkaa tulla. Yhdistä kertakäyttöinen virtsankeräyspussi katetriin tai käytä virtsankeräysastia
- pidä katetrista kiinni, kunnes virtsan tulo lakkaa ja poista katetri rauhallisesti. Mittaa tai arvioi määrä
- miehiltä vedetään esinahka paikalleen kuroutumisen välttämiseksi
- kerää katetrointitarvikkeet roska-astiaan, riisu suojakäsineet ja desinfioi kädet
- hävitä virtsapussi paikallisten ohjeiden mukaan

Kirjaa potilastietoihin kertakatetroinnin syy, ajankohta, virtsamäärä, käytetyn katettrin koko ja malli